

דברות קודש

מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בחג השבועות שנת תשס"ח לפ"ק

אך י"ל על פי דברי בעל העיטור (הביאו רמ"א ח"מ סי' רה ס"ב) דדוקא באנסוהו למכור אמרינן אנב אונסיה גמר ומקני, אבל אנסוהו לקנות אינו קנין. והגאון הקצוה"ח במשובב נתיבות (סימן ט סק"ב) הבין בדעת התיבות שם דהא דאנסוהו לקנות לא הוי זבינא היינו משום דליכא קבלת זוזי, ובלא זוזי לא גמר ומקני אנב אונסא לחוד, מה שאין כן כשהאונס הוא על המכירה, אמרינן אנב אונסא זוזי גמר ומקנה. והקצוה"ח חולק עליו ומסיק דאפילו אנסוהו לקנות תרקבא דדינרי והרי כאן זוזי ואונסא, אפילו הכי כל אנסוהו לקנות לא קני, והיינו דאנב אונסא זוזי גמר ומקנה אמרינן, אבל גמר וקני לא אמרינן אפילו אנב אונסא זוזי, ע"ש. ולפי זה י"ל דהכא הוי האונס לקנות התורה, ולא מהני אונסא זוזי, ומשום הכי איכא מודעא רבה לאורייתא.

שוב מצאתי בחתם סופר בדרשותיו (לשבועות ח"ג דף סט.) שכתב דאי אמרינן דקבלת התורה הוה כאילו מכרנו עצמינו להשי"ת לעבדים, אם כן איכא למימר אנב אונסא דמיתה גמר ומקני וליכא טענת מודעא וכמבואר במשנה למלך (פי' מהל' מכירה), וזה ליתא, אלא אנתנו לקחנו מאתו ית"ש תורתו, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה.) מוכר שמו שנאמר (משלי ד ט) כי לקח טוב נתתי לכם. ודוקא אנסוהו למכור הוה זבינא, אבל אנסוהו ליקח הוה שפיר מודעא, ע"ש לדרכו.

והנה כתב א"ו זללה"ה בקדושת יום טוב (פ' משפטים) לפרש מה שאמרים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, דלכאורה הרי החזיר הקב"ה את התורה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבלה, ומה השבת אשר בחר בנו. אך הענין יובן על פי דברי הר"ן בדרשותיו (רוש ה) בכוננת הברכה אשר נתן לנו את תורתו, היינו שנתן הקב"ה את התורה לנו בדינו וברשותינו לדרוש ולהוסיף בה כפי שכל עיני העדה שבכל דור ודור, וזהו ונתן לנו את תורתו. אבל זה הדבר שניתן הרשות לדרוש ולהוסיף בתורה כפי שכלם, לא מצינו רק בישראל דוקא, אבל בעכו"ם אף בשבע מצות שלהם לא מצינו שיהיה רשות להוסיף ולדרוש ולחדש בהם דבר, ולישראל שרי ולעכו"ם אסור, ואם כן שייך שפיר בזה לשון אשר בחר בנו, כי זה הכח והמעלה לדרוש ולהוסיף כמו שנתן לנו את תורתו, לא ניתן לאומות העולם, רק לנו עמו ישראל, עב"ד. [והטעם בזה י"ל על פי מה דק"ל (עבודה זרה כ.) דאסור ליתן מתנת חנם לעכו"ם, אך כתבו בתוס' (פסחים כב. ד"ה ורבי שמעון) דבנכרי המכירו שאני דהוי כמוכרו לו, ע"ש. ולכן לא ניתן התורה במתנה לאומות העולם משום איסור לא תחנם, מה שאין כן בני ישראל הוי כמכירו דמותר לתת מתנה].

ובזה יתיישב קושית התוס', ד"ל דדוקא לבני ישראל דנתינת התורה הוי לקנות, שניתן התורה בדינו על מנת להוסיף בה ולחדש כפי ראות חכמי הדור, ואם כן אפילו בקבלת זוזי איכא טענת מודעא רבה לאורייתא, מה שאין כן אומות העולם שלא היה ניתן להם רשות לחדש חידושי תורה, אם היה כופה הוי אונסא להקנות לשעבר נפשם ומאודם לעבודת השי"ת, ובאונס להקנות אמרינן אנב אונסא זוזי גמר ומקני, וכיון דהכא איכא זוזי מכת שכר מצוה, שפיר יבואו אומות העולם בטענה כלום כפית עלינו החר, שאם היה כופה הוי גמר ומקני אנב אונסא זוזי דלדידהו לא הוי טענת מודעא.

ליל א' דחג השבועות

דרוש לכבוד מתן תורה בסוגיא דתליוהו זבין (בבא בתרא מז:)
שנלמד בשיעור הישיבה

במסכת שבת (דף פח.) ויתיבבו בתחתית החר (שמות י"ז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את החר כניגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס. ופירש"י מודעא רבה, שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם יש להם תשובה שקבלוה באונס. והקשו התוס' (ד"ה כפה) מהא דאמרינן בפ"ק רמ"ט עבודה זרה (דף ב:) שיבואו האומות העולם בטענה כלום כפית עלינו הרי כניגית, דמשמע דאם היה כופה עליהן לא היה להן תשובה, והכא אמר דאיכא מודעא רבה לאורייתא, ע"ש בתירוצם.

ובפשטות י"ל על פי מה שהקשה מהר"ש אלגאזי בספר רצוף אהבה (הובא בשארית יעקב פ' מסעי) דלכאורה מאי מודעא איכא, הא במס' בבא בתרא (דף מז:) אמר רב הונא תליוהו זבין זביניה זבינא, דאנב אונסא זוזי גמר ומקני. וכיון שהקב"ה הבטיח לשומרי מצותיו שישלם כנגמוליו ואיכא שכר מצוה, הרי איכא זוזא, ונימא אנב אונסא זוזי גמרו ישראל וקנו התורה, ומאי מודעא איכא.

אמנם בגמרא שם (דף מח.) מבואר דרב כיבי ורבא פליגי ארב הונא, וסברי דלא אמרינן זביניה זבינא אי לא הוה לאישתמוטיה. ומעתה יש לומר דסוגית הגמרא במס' שבת דקאמר דאיכא טענת מודעא אתיא כרבא, וכדמסיק עלה אמר רבא אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש, ומסתמא רב אחא בר יעקב בהא נמי ס"ל כרבא דתליוהו זבין ולא הוה ליה לאשתמוטיה לא הוי זבינא, ואם כן בני ישראל שנאמר להם ואם לאו שם תהא קבורתכם לא היה להם שום ברירה ובעל כרחם קבלוה, ולכן אמר מכאן מודעא רבה לאורייתא.

ובזה יתיישב קושית התוס', דהרי הא דאמרינן דאיכא מודעא רבה לאורייתא היינו דוקא לרבא, ואנן לא ק"ל כוותיה, מה שאין כן סוגית הגמרא במס' עבודה זרה שיאמרו אומות העולם כלום כפית עלינו החר אתיא כרב הונא דק"ל הלכתא כוותיה דבכולהו הוו זביניה זביני, נמצא דבאמת אליכא דהלכתא ליכא טענת מודעא.

אמנם יש לומר דאף לרב הונא איכא טענת מודעא, דהא במס' בבא קמא (דף סב.) מיתוקם מילתא דרב הונא בשאמר רוצה אני, ע"ש. וכן פירש הרשב"ם במס' בבא בתרא (דף מז:) בהא דאמר רב הונא תליוהו זבין זביניה זבינא, מי שתלו אותו או עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים, ואומר רוצה אני. והרי הכא במתן תורה כתיב ויתיבבו בתחתית החר והיינו כפיית החר, אמנם לא מצינו שיתרצו בני ישראל ויאמרו רוצה אני מכת הזוזי שכר מצוה, ושפיר איכא טענת מודעא.

אולם הרמב"ם ז"ל (פי' מהל' מכירה ה"א) פסק כרב הונא דהוי זבינא, ולא הזכיר דבעינן שיאמר רוצה אני, וע"ש בלחם משנה הטעם לזה, (ועוד טעם אחר ביארנו בזה בלימוד הישיבה). ואם כן לכאורה לפי שיטת הרמב"ם ליכא טענת מודעא.

ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויהנו במדבר ויחן שם ישראל נגד החר. ופירש"י ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד. וצריך ביאור מהו ענין בלב אחד. ובמדרש (רבינו בחיי פ' יתרו) איתא ויחן שם ישראל, ישראל סבא, וצריך ביאור ענין ביאת יעקב אבינו למעמד הנבחר.

(ב) ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן החר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, ופירש"י כה תאמר, בלשון הזה וכסדר הזה. לבית יעקב, אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשים וקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין כנגדין. ובאור החיים הקדוש ביאר הכוונה בית יעקב אלו פשוטי עם, ובני ישראל היינו בני עליה. והקשה באור החיים הקדוש דלא מצינו בכתובים שני אמירות, אלא לשון אחד לכולם בדברי נועם המחיים את הנפש.

(ג) במדרש רבה (פכח ס"א) ה"ד (תהלים סח י"ט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם וגו', באותו שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר להם אי אתם מתביישים הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו וכו', אמר הקב"ה למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם.

ויתבאר על פי מה דאיתא בזהר הקדוש (פינחס דף ר"ט:) בפסוק (תהלים קמ"ב) ישמח ישראל בעושיו, ההיא חדרה דישאל לאו איהו אלא בעושו, אלן קב"ה ושכינתיה ואביו ואמו, דאף על גב דמיתו, קוב"ה אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא חדרה לנטלא חולקא חדרה עם קוב"ה ושכינתיה. והטעם בזה כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (להקפות אות ב) לגבי ההקפות בשמחת תורה, על פי מה דאיתא במסכת גיטין (דף כ"ב) הכל כשרין לכתוב את הגט אפילו חרש שוטה וקמן, ופריך והא לאו בני דעה נינהו, ופירש"י ולא ידעו לכתוב לשמה, אמר רב הונא והוא שהיה גדול עומד על גביו. ומשמע מזה דמאן דלא ידע לכיין לשמה, עם כל זה בגדול עומד על גביו הוי כאילו כוון גם לשמה. ולכן קב"ה אעקר לון מגן עדן ואייתי לון עמיה, משום רבדור אחרון ובניהם אשר יקומו מאחריהם אולי לא ידעו ולא יבינו לכיין כדאיות, משום הכי אייתו לון למחוי עמנא עומד על גביו, ובוה יהיה כאלו אנחנו כווננו בה בכל הכוונות הראוים לתקן בזה את שורשה במקום עליון, עכ"ד.

והנה בעצי חיים (לשבעות אות ב) כתב ליישב קושיית התוס' (שבת פח. ד"ה כפה) למה כפה הקב"ה החר על בני ישראל, הא כבר אמרו נעשה ונשמע. אך ביאור הענין כי כדי להגדיל הנסיון מה שקבלנו התורה הזאת, על כן בעת ההוא בעמדנו תחת החר לקח ממנו כל המדרגות אשר השגנו לפני הר סיני, ועל עת ההוא כפה עלינו הר כניגית, ואף על פי שכבר אמרו נעשה ונשמע כאשר פסקה זוהמתן, לא כל העתים היו שוות, עכ"ד. ועל פי זה אמרתי ליישב מה דאיתא בגמרא (עבודה זרה ב:) דלעתיד לבא יאמרו אומות העולם כלום כפית עלינו הר כניגית, דבאמת אין טענתם טענה, דדוקא לבני ישראל הועיל הכפיה מאחר שהם באמת רצו לקבלה, ורק לאחר שאברו מדרגתם היה צורך לכפית החר, אבל אומות העולם הרי מעולם לא רצו לקבל, ועל כן לא הועיל להם הכפיה דאונסא כמאן דלא עביד.

ומעתה י"ל שמשמע זה בא יעקב אבינו למתן תורה, כי באמת בני ישראל עשו הכנה רכה לפני בא יום הגדול והנורא אשר בו בחר ה' בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, וסיהרו את לבבם וקדשו את מחשבתם להיות מוכנים ועומדים ככוונות הראויות להיות בעת אשר ירד ה' על החר למען יזכו לקבל התורה הקדושה בהר סיני, אולם כאשר בא עת דודים של קבלת התורה הרי אברו כל מדרגתם, ולא היו יכולים לכיין הכוונות הראויות, על כן אז בא יעקב אבינו לסייע להם, ויעקב אבינו התקשר עצמו לכל אחד ואחד מבני ישראל בכניגית גדול עומד על גביו שיהיה לו המחשבות וכוונות הראויות להיות בשעת קבלת התורה. וזה שפירש"י

ויחן בלשון יחיד, כאיש אחד בלב אחד, כלומר כי מכת ויחן שם ישראל סבא דא יעקב אבינו, זכו כל ישראל להיות כאיש אחד בלב אחד, במחשבה זכה וכוונה שלימה ורצויה בעמדם לפני ה' בשעת קבלת התורה.

וזה שאמר הקב"ה למשה רבינו כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, כה תאמר בלשון הזה וכסדר הזה, היינו כי כסדר הזה המבואר בפסוק שלמעלה ויחן שם ישראל דא ישראל סבא, כסדר הזה יזכו למתן תורה, והיינו שאף אם לא יהיו בני ישראל במעלתם הקודמת ויסתלקו מהם מדרגותיהם, עם כל זה יזכו למתן תורה בכחו של יעקב אבינו. ולזה אמר כה תאמר, בלשון רכה לבית יעקב, כי המה נהנו מזה שהם זוכים שיעקב אבינו שוכן כבוד בתוכם, אבל הבני עליה השינו שביאת יעקב אבינו הוא רמוז שיפלו ממדרגותיהם, ולכן להם היה זה דברים קשים כנגדין.

ובזה יתבאר המדרש מה שבקשו המלאכים לפגוע במשה, כי המה באו בטענה דבשלמא אם היו בני ישראל יכולים לכיין מעצמם בקבלת התורה, שפיר היו יכולים לקבל התורה, אבל אם צריכים ליעקב אבינו שיהיה כגדול העומד על גביהם, אם כן מה להם לקבל התורה, הלא יותר טוב שהמלאכים יקבלו התורה שהמה יודעים היטב כל הכוונות הראויות לכיין, ולזה צר הקב"ה קלסתר פניו של משה דומה לאברהם ואמר להם לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, ויובן ע"ד שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (מתן תורתנו אות ד) לפרש מה שנאמר אצל אברהם אבינו (בראשית י"ח) והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו, דהמלאכים לא ידעו איך לעבוד את ה' באכילה ושתייה וענינים גשמיים, כי אין למעלה אכילה או שתייה, ובעת דרתם לעולם הזה בלבוש גשמי ונתארחו בבית אברהם, היה אברהם עומד עליהם ומלמד אותם כוונת אכילה. וזה שאמר והוא עומד עליהם ויאכלו, כדרך שאמרו בגמרא בנט בגדול עומד על גביו ומלמדו לכתוב לשמה, עכ"ד. ובוה הוכיח להם על פניהם דגם המה בהיותם בעולם הזה לא היו יכולים לכיין כוונות האכילה רק על ידי אברהם אבינו שהיה כגדול העומד על גביהם, ומזה מוכח דמועיל בגדול עומד על גביו, ועל כן אין להם לבא בטענה נגד בני ישראל, ויכול יעקב אבינו להיות גדול העומד על גביהם לכיין בעדם, ושפיר זכו בני ישראל לקבל את התורה הקדושה.

ב

או יאמר בביאור המדרש ויחן שם ישראל נגד החר, דא ישראל סבא, וצריך ביאור ענין ביאת יעקב אבינו למעמד הנבחר. גם לבאר דברי רש"י ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד, כה תאמר, בלשון הזה וכסדר הזה. וצריך ביאור מהו ענין כסדר הזה.

(ב) במס' פסחים (דף סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלי תילתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. וצריך ביאור הא רב יוסף ענוותן היה, כדאיתא בגמרא (פסח מט:) אמר ליה רב יוסף לתנא לא תתני עגוה דאיכא אנא, והיאך אמר מעצמו אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא.

ונראה בהקדם מה שכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (ומן מתן תורתנו אות ב) יש להבין הלא בכל יום אנו מבקשים ומתפללים והערב נא וכו' ואחר זה בברכת קריאת שמע ותן בלבנו בינה וכו', וכמו כן היה ראוי ונכון בעמדם נגד החר להתפלל על זה להבין ולהשכיל הדברות היוצאים כביכול מפיו יתברך, ולא מצינו מזה מאומה. אך ביאור הענין, כי באמת התפללו על זה, והכתוב מרמז זה באומרו ויחן שם ישראל, דהיינו יחוד שם קדוש בנימטריא ח"ן שצריך לכיין קודם התפלה (סידור הארז"ל בפסוק ה' שפתי תפתח), וזה שאמר בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ואיך יגשו אל הקודש להבין אמרי בינה מפיו יתברך, על כן אמר ויחן שם ישראל, שנתכוונו ליחוד ח"ן למען יקובל תפלתם לפניו ברצון ותחנונים, עכ"ד.

והנה כי בן ביאר כ"ק מרן ד"ו זללה"ה בדברי יואל (פ' במדבר עמוד כח) על אמרם (עירובין סה.) שמעתתא בעי צלותא, ופרש"י ז"ל צלותא, דעת צלולה ומיושבת. אבל יש עוד כוונה בזה דלהבין שמעתא על בוריה ובפרט לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, בעי צלות"א צריך להתפלל ולבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, שיאיר עיניו להשיג האמת בתורה הקדושה, עכ"ל.

אמנם כבר הבאנו לעיל דברי א"ז זללה"ה בעצי חיים בביאור ענין כפיית ההר במתן תורה, כי בשעת מתן תורה אברו בני ישראל מעלתן ומדריגתן שהיה להם מקודם בעת שאמרו נעשה ונשמע. ובכן בשעת מתן תורה שלא היה להם בחינתם הקודמת, הרי לא היה להם השגות הראויות לכוונת התפלה, ונמצא שלא היו יכולים לשפוך שיחם בתפלה והאר עינינו בתורתך וכו', ואיך זכו לקבלת התורה בו בזמן שהיה חסר להם ענין תפלה.

אכן י"ל כי לזה השי"ת ברוב רחמיו וחסדיו המשיך את נשמת יעקב אבינו להיות עומד אצל בני ישראל בשעת מתן תורה, ויעקב אבינו היה עומד ומרבה בתפלה לטובת בני ישראל שיזכו להארת מתן תורה להבין ולהשכיל לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורה. ודבר זה מדויק בלשון הכתוב ויח"ן שם ישראל"ל, כי תיבת ויח"ן מורה על ענין תפלה כמבואר בייטב פנים, ולזה אמר ויחן שם ישראל"ל דא ישראל סבא, והיינו שיעקב אבינו הוא היה המתפלל בעבור בני ישראל שיזכו להארת מתן תורה. ועל זה פירש רש"י ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב"ב אחד, רמז על עבודה שבלב זו תפלה (תענית ב.), כי מה שהיה יעקב אבינו בהר סיני, היה כדי לעסוק בעבודה שבלב"ב זו תפלה שיזכו בניו להשגת התורה.

והנה מבואר בספ"ק כי הארת מתן תורה חוזר וניעור בכל שנה ושנה ובכל דור ודור, וגם אנו במעמדינו השפל זוכים להתגלות האלקית כמו בשעת מתן תורה, וכל איש ואיש מישראל שעמדו רגליו על הר סיני זוכה מדי שנה בשנה בחג השבועות להתעורר לקבל עליו עול התורה והמצוות ביראה ובאהבה ובשמחה. אך הרי בכדי שנוכח להארת מתן תורה אנו צריכים לשפוך שיח לבבינו לפני הקב"ה והערב נא ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו וכו' ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, ואנחנו בעמדינו בליל הקדוש הזה קודם מתן תורה, יפול לבבינו בקרבינו בהביטנו על עצמינו איך אנו נראים, כמה רחוקים אנו מהשי"ת, ואיך נגש אל ה' ואיך נפתח פה לבקש רחמים שנוכח להארת מתן תורה מחדש, הלא אף להתפלל אין אנו יודעים.

ובכן י"ל כי לזאת הקב"ה קורא הדורות מראש המניד מראשית אחרית כי חפץ חסד הוא, סיבב כך שיעקב אבינו יבא במדבר סיני ויהיה אצל בני ישראל יבקש עליהם רחמים שיזכו להשגת התורה, ומכח זה בכל שנה ושנה בבוא חג השבועות יום הקדוש הזה זמן מתן תורתנו, חוזר וניעור דבר זה שיעקב אבינו הוא העומד ומתפלל ומבקש רחמים עלינו, ועל תפלתו אנו בטוחים שגם אנחנו יהיה לנו פתחון פה בתפלה ביום הזה שנוכח לקבל התורה מחדש.

ובזה יתבאר מאמר ה' למושה, כה תאמר לבית יעקב, ופירש"י בלשון הזה וכסדר הזה, היינו בלשון זה של תפלה בשעת מתן תורה, שאז התפלל יעקב אבינו על בני ישראל כנאמר ויח"ן שם ישראל דא ישראל סבא, כסד"ר זה יהיה בכל שנה ושנה בחג השבועות זמן מתן תורתנו, שיהיה יעקב אבינו עומד ומתפלל בעבורינו שנהיה אנחנו זוכים להארת מתן תורה מדי שנה בשנה.

ויובן בזה דברי רב יוסף דאמר ביומא דעצרתא אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, כי רב יוסף הבין כי בלי כח התפלה לא היה אפשר לזכות לכתרה של תורה, ומחמת רוב ענותנותו אמר אי לאו האי יומא דקא גרים, היינו תפלתו של יעקב אבינו ביום הזה מדי שנה בשנה, כמה יוסף איכא בשוקא, היינו שגם הוא היה מסתובב בשוקא בראי ולא היה זוכה להשגת התורה. [ונבי הרה"ג

מ"ה מנחם מענדל שיח"י הוסיף על זה, כי יעקב אבינו נקרא יום, על דרך הכתוב (בראשית לו ט) השמש וכו' משתחיים לי, (ועיין בכ"ד פפ"ד ס"א). וזה שאמר אי לאו האי יומ"א היינו תפלתו של יעקב אבינו.]

והנה עומדים אנו בליל הקדוש הזה ליל מתן תורה, ביום המחר יפתחו ארובות השמים ויושפע הארת מתן תורה מחדש בשעת קריאת עשרת הדברות, וכדאיתא במדרש (ילקוט יתרו רמז רעב) אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה. ונקבל עלינו מחדש נעשה ונשמע את כל דברי התורה, אך בכדי שנוכח לזה באמת אנו צריכים להתכונן בתפלה ובקשה ובהתעוררות רחמים מרובים לבקש עלינו ועל נפשינו והערב לנו ה' אלקינו את דברי תורתך בפנינו, שנוכח להרגיש קצת עריבות ומתיקות ונועם דברי התורה, והאר עינינו בתורתך, "דער אייבערשטער זאל אונז דערלייכטן די אויגן אין די תורה, אונז זאל מיר וויסן די גליקליכקייט פון א איד וואס לערנט די תורה הקדושה, שפירן א חיות אין קיום התורה והמצוות", ובכן יעזור השי"ת שיתעורר עלינו תפלתו של יעקב אבינו בעבורינו, ונוכח להתעוררות מתן תורה, לקבל עלינו עול התורה והמצוות מחדש, ויתעוררו עלינו השפעות מתן תורה בנשמיות וברוחניות, ונוכח לקבל התורה הקדושה בשמחה ובלב שלם באנפין נהירין, ונוכח לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

*

יום א' דהג השבועות אחר התפלה (קרעפל טיש)

בסוגיא דאין בונין ביהמ"ק ביום טוב

במס' סוכה (דף מא.) משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנפ כולו אסור, מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר המזרח השתא נמי ניכול וכו', ומסיק דאבינו בחמיסר. ופירש"י (ר"ה א' נמי) ואי קשיא הא קי"ל בשבועות (דף טו:) דאין בנין בית המקדש דוחה יום טוב, הני מילי בנין הבנוי בידי אדם, אבל מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבא משמים, שנאמר (שמות טו י"ג) מקדש ה' כוננו יד"ך. וכן מבואר בתוס' שם (ר"ה א' נמי). אך לכאורה קשה איך יתכן שביום טוב יבא הבית המקדש בנוי ומשוכלל מן השמים, הא איתא בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג) שהקב"ה שומר משמרתה של תורה, ואם כן גם הוא אסור לבנותו ביום טוב.

ואפ"ל בהקדם מה דאיתא במס' קידושין (דף לד.) מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, ואיזה מצות עשה שלא הזמן גרמא מזוזה מעקה אבידה ושילוח הקן, והקשו בתוס' (ר"ה מעקה) הא בכל הני כתיבי לאוין, ואם כן איך יהיו נשים פטורות אפילו הם זמן גרמא, והא השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה. ותירץ הרמב"ן (קידושין שם והובא בריטב"א שם) דבהני אע"ג דאית בהו לא תעשה, אין העיקר אלא בעשה שבהם, ולא אתי לא תעשה אלא לקיומיה לעשה, דבמעקה כתיב (דברים כב ח) ועשית מעקה לגנך, וכו' הרצון והכוונה, ואחר כך כתיב ולא תשים דמים בביתך, כלומר לא תעכב מלעשות מצוה זו, וכן באבידה העיקר השב תשיבם (דברים כב א), והזהיר שלא יתעלם מלקיים מצוה זו, וכן בשלוח הקן (דברים כב ז) לא תקח האם לעצמך, רק שלח תשלח, וכיון דהעשה הוא עיקר, אילו היו נשים פטורות מן העשה דמעקה ואבידה ושילוח הקן, היו נמי פטורות מלאו שבו, שאין הלאו אלא קיום עשה שבו, עכ"ל.

ובתב בישועות יעקב (או"ח סוס"י תצ"ח מכן המחבר) דזהו סברת הרמב"ן הנשים חייבות בעשה דשבתית יום טוב אף דהוי מצות עשה שהזמן גרמא, [ונדלא כסברת הר"י איש ירושלים (תוס' קידושין שם) דרק על הלאו חייבות], דשבתית יום טוב עיקר הוא הלא תעשה, דכוונת התורה הוא שלא לעשות מלאכה, והעשה דשבתן הוא

רק לחזק את הלא תעשה שישבות כרי שלא יעשה מלאכה, אם כן העיקר הלא תעשה, ואף נשים חייבות בעשה ולא תעשה דשביתת יום טוב, עכ"ד. (וכי"כ המקנה שם בקיצור ובשול"ת בית שער"א סי' צ"ט).

ועל פי זה יש ליישב קושיא שהקשה זקני החוות דעת ז"ל בספר בית יעקב (כתובות מט:) ובספר נחלת יעקב (פ' ראה) אהא דכתבו בתוס' (שם ד"ה אפיה רבא) דבצדקה איכא תרתי לאוי, לא תאמין ולא תקפון (דברים טו ז). וקשה דאם כן לא אתי שפיר הא דפרוטה דרב יוסף (נר"ל לרב יוסף במס' בבא קמא (דף נז:)) שומר אבידה כשומר שכיר דמי, דבההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כשומר שכיר, דהא דפטור מליתן לעני הוא רק משום דעוסק במצוה פטור ממצוה, ואי איכא לאוי בצדקה ודאי דאין עוסק במצוה פטור מדבר שיש בו לאוין, [כמו שלא הותרה לו לאכול נבילה וטריפה], עכ"ק. אך לפי סברת הרמב"ן יתורץ הענין היטב, ד"ל דעיקר כוונת התורה בקיום מצות צדקה הוא המצוה עשה פתוח תפתח את ירך לו וגו' נתון נתן לו, והלאוין דלא תאמין ולא תקפון באו רק לחזק העשה דנתינת צדקה, אם כן העשה הוא העיקר, ובשעה שהוא פטור מהעשה כגון שומר אבידה מחמת דהעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת, שפיר שייך ענין דפרוטה דרב יוסף, דהא פטור נמי מהלאוין.

והנה כתב בנועם מגדים (פ' לך) הנה מצינו לחז"ל שאמרו במס' נדה (דף סא:)) עלה דברייתא בגד שאבד בו כלאים וכו' עושה ממנו תכריכין למת, אמר רב יוסף זאת אומרת מצות בטילות לעתיד לבא. ויש להפליא בזה המאמר, דלכאורה יש לזה סתירה מגולה בעליל ממאמרם ז"ל (פנהר"ן ז:)) מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר (במדבר י"ח) ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן, וכי אהרן לעולם קיים והלא לא נכנס לארץ ישראל שנותנין לו תרומה, אלא מלמד שעתיד לחיות וישראל נותנין לו תרומה, מכאן לתחיית המתים מן התורה. הרי בעליל ההיפך, אדרבה מקרא שלמדנו תחיית המתים מוכח דמצות קיימות ועומדות לעתיד לבא, והנראה לדעתי ליישב, דיש לחלק בין מצות עשין ללאוין, דהלאוין והאזהרות לא ינהגו לעתיד, אבל העשין לא יעברו מתוך היהודים, וטעמא רבה יש לחלק ביניהם, דהלאוין המתה רק אזהרות דרך סור מרע, אבל לעתיד שיתבער רוח הטומאה מן הארץ לא יצטרכו עוד האזהרות ושמירות הללו, מה שאין כן העשין דלהתעלות ולהתקדש ניתנו, לעולם יעמדו.

וכתב עוד שם בנועם מגדים, לגבי מצות העומר שנמצא בה לאו ועשה, העשה הוא הבאת העומר והלאו הוא לחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וכו', הנה כפום פשטיה דמילתא אין קישור לאו זה עם העשה, ולעתיד יבוטל הלאו וחדש ומצות עשה דהבאת העומר תקום ותהיה, אך אחר העיון הך לאו והעשה חדא בחברתה מישך שייכא, ובביטול הלאו גם העשה המצא ימצא לה ביטול, והוא על פי מה דמבואר במס' פסחים (דף עז:)) טעמא דעומר דחי שבת משום דאליה דבא להתיר, ולפי זה אם נאמר דיבוטל לאו דחדש, ממילא יבוטל נמי עשה דעומר בחל בשבת מאחר דאין בו מעלה דבא להתיר, דשבת עכ"פ לא ידחה דבשבת יש בו הרבה מהעשין וישאר קיים גם לעתיד, ואז לא יהיה כח בעומר לדחותו, כיון דלא אליה כחו דהיתרא, הרי שביטול הלאו גורם ביטול העשה, ובכחאי גונא שדינן לחומרא הלאו בחר העשה ושניהם קיימים, לזה לא ועשה דעומר זכרם לא יסוף מתוך היהודים גם לזמן התחיה, עכ"ד.

אך לפי סברת הרמב"ן יש לחלק ולומר, דדוקא בעומר שהיא מצות עשה בפני עצמה, והוא להתעלות ולהתקדש, משום הכי תתקיים לעתיד, וכדי שלא תתבטל עשה דעומר גם הלאו דחדש לא תתבטל וכמ"ש בנועם מגדים, מה שאין כן עשה שאינו אלא לחזק הלאו, וכמו שכתבו האחרונים לגבי שביתת יום טוב דעיקר הוא רק הלא תעשה דכוונת התורה היא שלא תעשה מלאכה, והוא דרך סור מרע, משום הכי כיון דעשה דשביתת יום טוב אינו בא רק לחזק הלאו שהוא העיקר, אנו

אומרים כי בזמן שתתבטל הלאו גם העשה תתבטל, ולעתיד לא יהיה נוהג כלל עשה ולא תעשה דשביתת יום טוב.

ובזה מתיישב הקושיא איך יבנה הבית המקדש לעתיד ביו"ט, הא אין בונין בית המקדש ביו"ט, אמנם לפי האמור יובן, דהרי כיון דמצוות הלא תעשין בטילות לעתיד לבא ותתבטל הלאו דיום טוב, גם העשה תתבטל, ולא יהיה כלל איסור מלאכה ביום טוב, וישאר עשה דבנין בית המקדש, ועל כן שפיר יכול להיות שיבנה הבית המקדש לעתיד ביום טוב, דהא לא יהיה שייך כלל איסור דשביתת יום טוב.

ומה שכתב בנועם מגדים דשבת ישאר קיים לעתיד, ומשמע דהיינו אף עשה דשביתה, ולכאורה מאי שנא שבת מיו"ט, הא אף הכא שייך סברת הרמב"ן דעיקר איסור דשביתה הוא הלאו והעשה אינו רק לחזק הלאו, ולמה יהיה נוהג לעתיד העשה דשבתון של שבת, י"ל דוקא שבת קודש שהקב"ה הוא המקדש את יום השבת, כמ"ש (בראשית ב ג) ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו, ומעשה ה' נצחי הוא, על כן לא תתבטל לעולם ויהיה נוהג גם לעתיד, מה שאין כן יום טוב שהיא מסורה ביד בית דין, דמטעם זה אנו מברכין (ביצה כו:)) מקדש ישראל והזמנים, דישאר מקדשי ליה, על כן כיון שהעשה בא לחזק הלאו דשבתון, יתבטלו שתייהן הלאו והעשה, ולא יהיה נוהג כלל מצות שביתת יום טוב.

ובלכתנינו בדרך זה יש לפרש דברי רש"י ב' ויקהל, עה"פ ששת ימים מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה', הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת. והקשה המזרחי (פ' קדושים) מהיכא תיתי לן שיהא מלאכת המשכן דוחה שבת, הא בנין בית המקדש הוא עשה, ושבת עשה ולא תעשה, וק"ל (ראש השנה לב:)) דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ולפי האמור יובן, דהוה אמינא דכיון דעשה דשבתון בא לחזק הלאו דלא תעשה כל מלאכה, אם כן לעתיד לא יהיה נוהג כלל איסור מלאכה בשבת, וכמו דאמרינן לגבי יו"ט שתתבטל מצות שביתת יום טוב, לזה הסמיכה תורה אזהרת שבת למלאכת המשכן, לומר דאף לעתיד אין בנין בית המקדש דוחה שבת, כי שבת נצחי הוא, ואף הלאוין שבו יהיה נוהג לעתיד לבא.

*

יום א' דהג השבועות קודם קריאת התנאים

**ולרגל חינוך ספר תורה שנכתבה ע"י תושבי קרית יואל
לע"נ מרן רביה"ק בע"ל ברך משה זי"ע**

ויחן שם ישראל נגד החר, ובמדרש (הובא ברבינו בחיי פ' ירח) ויחן שם ישראל, דא ישראל סבא, ויש להבין למה הביא הקב"ה את יעקב אהר סיני.

(ב) כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש"י לבית יעקב אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשים וקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין כגידין, ובאור החיים הקדוש ביאר הכוונה בית יעקב אלו פשוטי עם, ובני ישראל היינו בני עליה. והקשה באור החיים הקדוש דלא מצינו בכתובים שני אמירות, אלא לשון אחר לכולם בדברי נועם המחיים את הנפש.

ונראה בהקדם מה שהקשה מהר"ש אלגאזי בספר רצוף אהבה (הובא בשארית יעקב פ' מסעי) אהא דמבואר בגמרא (שבת פח:)) דאיכא מודעא על קבלת התורה על שקבלוה באונם בכפיית החר, הא קי"ל (בבא בתרא מז:)) תליוהו וזבין וזבינה זבינא, דאנב אונסא וזווי גמר ומקני, וכיון שהקב"ה הבטיח לשומרי מצותיו שישלם כגמולו, הלא איכא שכר מצוה, ואנב אונסא וזווי גמרו ישראל וקנו התורה ושוב לא הוי טענת מודעא. ויתרין דדוקא אם תליוהו וזבין (היינו שנותן מעות מיד), אז אמרינן אנב אונסא וזווי גמר ומקני, אבל מתן שכר המצות הא אמרינן (עירובין כב:)) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולכן לא מהני כשהוא באונם, עכ"ד.

אך כתב א"ז זללה"ה בישמח משה (פ' בשלה) דשכר מצוה לעולם הבא נקנה תיכף להעושה מצוה בעולם הזה, ע"ש. והעיר על זה א"ז זללה"ה בייטב לב (ס"פ תצא) לפי מה שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות (פנהרין פ"י) דכמו שלא ישיג הסומא עין הצבע, והחרש את שמע הקולות, כן לא ישיגו הגופות תענוגי הנפשיות של עולם הבא. ולפי זה הוי שכר עולם הבא דבר שאין מינו ידוע כלל בעולם הזה ואינו נקנה, כדק"ל בחושן משפט (פימן ר"ט ס"ב) דלא סמכא דעתיה שאינו יודע מה שיש בו, ואיך נקנה בעולם הזה. אך ביאור הענין כי אותם העובדים מאהבה ששים ושמחים בעבודתם ומתענגים בנועם זיו כבודו יתברך וגדולתו גם בעולם הזה, וזהו מעין עולם הבא שנהנין מזיו השכינה, ואם כן הוה להו תענוג עולם הבא מינו ידוע, ושפיר נקנה להם וברין הם אוכלים הפירות בעולם הזה, עכ"ד.

ומעתה יש לומר כי ישראל שעמדו על הר סיני אשר פסקה וזהמתן (שבת קמ"ו), והיה גופם כולו רוחני ומלא שכלי בהשגות אלקיות, הגיעו למדרגה גבוהה של עבודת ה' מאהבה, ועל כן הם ידעו והשיגו תענוג שכר עולם הבא, ושפיר נקנה להם בעולם הזה, והוי אונסא וזווי דגמר ומקני.

ובזה י"פ מאמר המדרש (כ"ד פמ"ג ס"ה) מוהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, רבנן אמרי ממתן תורה שנאמר (שמות י"ג א) כה תאמר לבית יעקב, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, וצריך ביאור מה ענין ברכת כהנים למתן תורה. אך דרשו חז"ל (מדרש הובא ברמשק אלעזר) 'יברכך ה' בתלמוד, עוד דרשו (במ"ד פ"א ס"ה) 'יברכך ה' בנכסים. והיינו כי מכת שכר מצוה של תלמוד יזכו לנכסים הוא שכר המצוות לעולם הבא, שזהו עיקר נכסיו של אדם שהוא חיים נצחיים, ולזה אמר מוהיכן זכו ישראל לברכה זו שיקנה להם שכר עולם הבא, הא הוי דבר שאין מינו ידוע, לזה אמר ממתן תורה, שאז השיגו וידעו מהו שכר עולם הבא, ושפיר נקנה להם.

אמנם כתב א"ז זללה"ה בעצי חיים (לשבעות אות ט) בביאור ענין כפיית החר במתן תורה, כי בשעת מתן תורה אברו בני ישראל מעלתן ומדרגתן שהיה להם מקודם בעת שאמרו נעשה ונשמע כאשר פסקה וזהמתן, ולא כל העתים היו שוות, עכ"ד. ולפי זה בשעת מתן תורה ממש שוב לא היו במדרגה גבוהה ולא השיגו שכר עולם הבא והוי כדבר שאין מינו ידוע, ותו ליכא זווי ואיכא טענת מודעא, ואם כן קשה מה היתה התועלת בכלל בכפיית החר, הא כיון שלא היו בני ישראל במדרגתם הרי ליכא זווי, ושוב לא הועיל הכפיה, דהוה אונסא לחודא ולא גמר ומקני.

אך כתב בייטב לב (שם) לפרש מה שאמר יעקב (בראשית לג י"א) כי חנני אלקים וכי יש לי כל, כלומר כל טוב המתוקן לעולם הבא הוא בחינת יש שהוא מושג לי, לכן הוא נקנה, עכ"ד. ולפי זה י"ל כי בני ישראל בשעת מתן תורה התקשרו עצמם אל יעקב אבינו, כמו שפירש"י ויחן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד, וחדא הוא עם מאמר המדרש ויחן שם ישראל דא ישראל סבא, כי על ידי שבא יעקב אבינו והצטרף לבני ישראל במעמד הר סיני, התדבקו כל בני ישראל בשורשם זה יעקב אבינו שהוא חי וקיים כמ"ש (תענית ה:) יעקב אבינו לא מת, אמנם ודאי שהוא יושב בישיבה של מעלה בנן ערן העליון והוא משיג נועם זיו השכינה ויודע תענוגי הנפשות בנן ערן העליון, ועל ידי זה היו כאיש אחד ממש זה יעקב אבינו שהוא גוף אחד, ונחשב להם כאילו הם בלב אחד וכמו כולם משיגים, ושוב ליכא מודעא.

ובזה י"פ מה שנאמר בפסוקי התוכחה (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקב, והקשה האלשיך הקדוש מה זה מענין התוכחה. אמנם י"ל דהנה הקשו הראשונים (חדושי הרמב"ן שבת פח.) אם יש טענת מודעא על קבלת התורה, למה נענשו בחורבן בית ראשון ונתקיים בהם פרשת התוכחה. ולזה אמר וזכרתי את בריתי יעקב, היינו מה שבא יעקב אבינו למעמד הנבחר במתן תורה, דמכת זה אמרינן דאנב אונסא וזווי הוא שכר עולם הבא הנקנה בעולם הזה, גמרו ישראל וקנו תורה וליכא טענת מודעא, ושפיר מניע שכר ועונש על קיום התורה והמצוות.

ובזה יתבאר הכתוב כה תאמר לבית יעקב, אמירה רכה לפשוטי עם, כי פשוטי עם שמחו על דבר זה כמה ששמעו שיעקב אבינו בא להשתתף במעמד הנבחר, ועל מה שזוכים להיות במחיצתו, ותגיד לבני ישראל הוא לשון קשה, כי הבני עליה הבינו מזה עונשים ודקדוקין דברים הקשין כגידין, כי מאחר שיעקב אבינו נמצא במעמד הנבחר הרי זכו לקנות שכר עולם הבא ואיכא זווי ושוב אין כאן טענת מודעא, וזה היה להם דברים קשין כגידין, שאם יכשלו ח"ו בעון ואשמה לא יוכלו להצטרך בטענת מודעא.

ב

אז יאמר בביאור המדרש (הובא ברבינו בחי' פ' יתרו) ויחן שם ישראל, דא ישראל סבא, ויש להבין למה הביא הקב"ה את יעקב לחר סיני.

והנראה בביאור הענין לרגל מעמד הכנסת ספר תורה שהכניסו קהל ערתינו דפק"ק יצ"ו לזכר נשמתו הטהורה של כ"ק מרן אבא מארי זללה"ה, ובודאי הוא נחת רוח לנשמתו הטהורה שאנשי שלומו ואנשי בריתו טרחו וקיימו מצוה רבה כזו של כתיבת ספר תורה. והרי אמרו חז"ל (השער פ"א ס"ט) שעושיין סעודה לגמרה של תורה, והכי ק"ל (א"ח ס' תרס"ט ובב"י). בכך עתה הוא הסעודה והשמחה לגמרה של תורה. ודבר בעתו מה טוב בחג השבועות זמן מתן תורתנו, לחנך ספר תורה מחדש, ואף גם זאת נודע מה שכתב בעוללות אפרים (ח"ב מאמר קל"ט) שמה שנוהגין ליתן ספר תורה חדשה בבית הכנסת, נחשב כאילו הקריבו מנחה חדשה בזמנה, עכ"ד.

ואזכיר מילי טבא ששמעתי כמה פעמים מכ"ק מרן אמר"ר זללה"ה ששמע מפ"ק מרן ר"ז זללה"ה (ונרפס בברך משה פ' ויצא עמוד קס"ט) לפרש דברי רש"י"ל (ר"פ וישלח) עם לבן גרתי, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכת אביך שהרי לא נתקיימה בי, ויהי לי שור וחמור, אבא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ. וקשה הלשון אינך כדאי, דמשמע שאין עשו כדאי, ולכאורה הול"ל אין כדאי. ותו היאך אמר זו לא מן השמים ולא מן הארץ, והלא בהמה היא גידולי קרקע (עירובין כ"ז), גם לבאר דברי המדרש (כ"ד פס"ו ס"ה) ויתן לך האלקים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, דגן זו תלמוד, תירוש זה אגדה. ותמוה מה שפירשו בכוננת הכתוב דבר שאינו מן הענין כלל.

וביאר על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות לה:) בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתם נעשית על ידי אחרים, שאינם צריכים לעבד אדמתם ולהתייגע על פרנסתם כי בזכות לימוד התורה הם ניוונים. וזהו כוננת המדרש ויתן לך האלקים מטל השמים זה מקרא, שבידך יצחק אבינו את יעקב שיזכה לבחינה זו שיהא ניוון בזכות לימוד התורה, ולא יצטרך להתייגע בעצמו על פרנסתו, ויושפע לו מטל השמים בזכות לימוד מקרא, ומשמני הארץ בזכות לימוד משנה, ודגן בזכות תלמוד, ותירוש בזכות אגדה. וזה ששלח יעקב אבינו לעשו שלא נתקיימה בו ברכת אביו ולא זכה למדרגה זו, ואף שעם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ועסקתי בתורה, עם כל זה הוצרכתי להתייגע בעצמי על הפרנסה בזיעת אפיים, ככתוב (בראשית לא מ) הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה. וזה שאמר זו לא מן השמים ולא מן הארץ, היינו שלא נשפע לו מטל השמים בזכות מקרא, ולא משמני הארץ בזכות משנה, ומעתה כל שכן שאתה אינך כדאי לברכה זו, שהרי לא נתקיימה ב"י אף שעסקתי בתורה, וכל שכן אתה שאינך עוסק בתורה כלל, עכ"ד.

ובענין זה ביאר א"ז זללה"ה בעצי חיים (פ' תולדות) על המדרש (כ"ד פס"ו ס"ה) מטל השמים זה ציון, כדכתיב (תהלים קל"ג א) כטל חרמון שיורד על הררי ציון, ומשמני הארץ אלו הקרבנות, ורוב דגן אלו הביכורים, ותירוש אלו הנסכים. על פי מה שאמרו בגמרא (ראש השנה ט"ז.) אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח, כדי שיתברך לכם תבואה שבשדות, הביאו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פירות האילן, נסכו לפני מים בחג, כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, ע"ש. נשמע מזה

המצות הם פועלים להתברך על ידם לעושיהם. וזה שאמר המדרש מטל השמים זה ציון ומשמני הארץ אלו הקרבנות. ר"ל כיון דישאל שוכנים בציון וגם מקריבין לפניו זבחי רצון אלו קרבנות, על כן יתברכו בזכות ציון בטל השמים, ובזכות הקרבנות יתברכו במשמני הארץ ורוב דגן וכו', ואם כן כונת הכתוב בברכות אלו מעניני עולם הזה שבאים בזכות המצות, עכ"ד.

ובזה יתבאר המדרש ויחן שם ישראל, דא ישראל סבא, כי בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתעורר החשש אם יעסקו כל היום בתורה איך יתפרנסו כיון שלא יהיה עוד פנאי לעסוק בצרכי פרנסה ועניני הגשמי, ולזה העמיד הקב"ה את יעקב אבינו בהר סיני, כי יעקב אבינו נתברך מאת יצחק אביו ויתן לך האלקים מטל השמים בזכות לימוד התורה, ולזה בא יעקב אבינו להיות עד לבני ישראל אשר כל הברכות יתקיימו בזכות לימוד מקרא משנה תלמוד ואגדה וגם בזכות קיום המצות ציון קרבנות ביכורים ונסכים, ולא יצטרכו לעסוק בצרכי הפרנסה, אלא יהיה מלאכתם נעשית על ידי אחרים, והמה יהיו פנויים לעבודת השי"ת תמיד כל הימים.

והנה כתב באמרי נועם (ח"ג להג השבועות) ענין הקרבת שתי הלחם, הוא לרמוז לזכות לשתי שולחנות, תורה וגדולה במקום אחד, כי לחם רומז על גדולה כמשמעו, וגם רומז על תורה על דרך (משלי ט ה) לכו לחמי בלחמי, עכ"ד. עוד כתב באמרי נועם (פ' בחקותי אות ט) בזכות קבלת התורה ממשיכין פרנסה לכל ישראל, כי אם אין קמח אין תורה (אבות פ"ג מ"ז), וצריך כל אחד מישראל לזכות לשתי שלחנות שהוא קמח תורה עולה עצרת בהתכללם יחד בכולל אחד, עכ"ד.

ולפי האמור הרי שתי הלחמים אלו הם באים ביחד מכח הברכות שקיבל יעקב אבינו ויתן לך האלקים מטל השמים כפשוטו, וגם כמדרשו דקאי על לימוד התורה וקיום המצות. ובאמת שני הלחמים תלויים הא בהא, כמאמרם אם אין קמח אין תורה אם אין תורה אין קמח. וכחרא אזלי להשפיע לבני ישראל פרנסה ומזון רוחני והפרנסה ומזון גשמי, וכל זה נשפע בזכות לימוד בתורה וקיום המצות. ובוזה יש לכאר מה דאיתא במס' פסחים (דף סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלי תילתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. הכוונה כי ביומא דעצרתא אמר רב יוסף עבדי לי עגלי תילתא, שיהיה מלאכתו נעשית על ידי אחרים, אמר אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא, שהיה צריך לחזור על הפתחים לעמול בעצמו על המחיה ועל הכלכלה, אמנם על ידי קבלת התורה אינו צריך לזה, כי כל המקבל עליו עול תורה זוכה לברכת יצחק אבינו שמלאכתו נעשית על ידי אחרים ואינו צריך לעמול על הפרנסה.

ובכן עכשיו שזכינו להנך ספר תורה מחדש לעילוי נשמתו של כ"ק מרן אאמור"ר זללה"ה ולקיים בזה מצות ביכורים, זכינו לשמוח עם התורה הקדושה בחדוה עילאה ובהתרוממות הנפש, זכינו לקרות העשרת הדברות, ומלכותו ית"ש ברצון קבלנו על עצמינו ואמרנו נעשה ונשמע, והיינו נעשה בקיום המצות ונשמע בלימוד התורה, יה"ר שזוכה להשפעת שני הלחמים הבאים בזכות לימוד התורה וקיום המצות, ויעזור השי"ת שזכותו של כ"ק אבא מארי זללה"ה יגן בעדינו ובעולם העליון יעזור בעדינו קהל עדתו להשפיע לנו כל מילי דמיטב, ויושפע לנו מברכות יצחק אבינו ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ ככל הפירושים וככל המובנים, ובמהרה נזכה לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

ליל ב' דהג השבועות

במס' עבודה זרה (דף ג.) אמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית א לא) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ה"א יתירה למה לי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני

מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. והקשו בתוס' (ד"ה יום הששי) תימה למ"ד (שבת טז.) בשבעה בחדש נתנו עשרת הדברות, מאי יום הששי, ותיצו היתה ראויה לינתן בששי, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו. והקשה מרן החתם סופר בדרשותיו (לשבועות דף פה:) דתירוצו זה הוא פלא, שהרי עכ"פ לא נתקיים התנאי, ואיך נתקיימו שמים וארץ ביום הששי כיון שעדיין לא ניתנה בו תורה.

ו"ל על פי מה שהקשה המגן אברהם (א"ח סי' תצ"ד) היאך אנו אומרים בחג השבועות זמן מתן תורתנו, והלא אמרו חז"ל (שבת טז:) דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל, ופסח מצרים הרי היה בחמישי בשבת, נמצא שקבלת התורה היה בשבעה בסיון ולא בששה בסיון. וביאר הגאון רבי חיים הכהן ראפפורט ז"ל בשו"ת מים חיים (סי' ט"ז) על פי דברי הגמרא במס' ראש השנה (דף כא.) אמר רב שמואל בר יצחק כמאן מצליגן האידינא זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, כמאן כרבי אליעזר דאמר בתשרי נברא העולם. וכתבו בתוס' (ד"ה כמאן) תימה הא ק"ל כרבי יהושע דבניסן נברא העולם, אומר רבינו תם דאלו ואלו דברי אלקים חיים, ואיכא למימר דבתשרי עלה במחשבה לבראות ולא נברא עד ניסן. נמצא דלגבי הקב"ה המחשבה הוא עיקר המעשה. ולפי זה לא קשה קושית המגן אברהם כלל, דהא מחשבת השי"ת היתה מתחלה ליתן התורה בו בסיון והוא יום נו"ן לספירה, רק דמשה הוסיף יום אחד מדעתו, ואם כן שפיר אמרינן זמן מתן תורתנו בו בסיון דהוא יום נ', כפי מחשבת השי"ת דלדידיה המחשבה הוא עיקר המעשה, וכמו שאנו אומרים בראש השנה זה היום תחלת מעשיך על המחשבה, עכ"ד. (ועיין בצ"ח פסחים סח: ב"ה הכל מודים).

ולפי זה אתי שפיר איך נתקיימו שמים וארץ בששי בסיון, כי מאחר שמחשבת הקב"ה היתה שתנתן תורה לישראל בששי בסיון, וגבי הקב"ה המחשבה כמעשה, אם כן הוי באמת כאילו ניתנה בששי בסיון, ונתקיים התנאי ומשום הכי נתקיימו שמים וארץ, וזה יש להעמיס בכוונת התוס' שהיתה ראויה לינתן בששי, היינו כי מכח מחשבת הקב"ה ליתן תורה בששי היתה ראויה לינתן בששי, אלא שהוסיף משה יום אחד מדעתו, ועכ"פ כיון שהמחשבה היתה בו, וגבי הקב"ה המחשבה כמעשה אם כן נתקיים התנאי.

*

יום ב' דהג השבועות בסעודת היום

במס' שבת (דף פח.) ויתיצבו בתחתית החר (שמות י"ט ז'), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את החר כניגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אמר רבי אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. והקשו בתוס' (ד"ה פפה) מהא דאמרינן בפ"ק דמס' עבודה זרה (דף ב:) שיאמרו האומות העולם בטענה כלום כפית עלינו הר כניגית, דמשמע דאם היה כופה עליהן לא היה להן תשובה, והכא אמר דאיכא מודעא רבה לאורייתא, ע"ש בתירוצם.

ו"ל על פי דברי מהר"ש אלגאזי בספר רצון אהבה (הובא בשארית יעקב פ' מסעי) לכאורה מאי מודעא איכא, הא איתא במס' בבא בתרא (דף מז:) אמר רב הונא תלוהו וזבין זביניה זבינא, דאגב אונסא וזווי גמר ומקני. וכיון שהקב"ה הבטיח לשומרי מצותיו שישלם כנגמוליו ואיכא שכר מצוה, הרי איכא זוזא, ונימא אגב אונסא וזווי גמרו ישראל וקנו התורה, ומאי מודעא איכא, ותיירץ דדוקא אם תלוהו וזבין (היינו שנתן מעות מיד), אז אמרינן אגב אונסא וזווי גמר ומקני, אבל מתן שכר המצות הא אמרינן (עירובין כב.) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ולכן לא מהני כשהוא באונס, עכ"ד.

אמנם איתא בתנא דבי אליהו (וואס פ"ט) שיעקב ועשו חלקו בשני עולמות, יעקב נטל עולם הבא ועשו נטל עולם הזה. ושמעתי מפ"ק של מרן דר"ז זללה"ה

(מוצשק' וישלח תשכ"ו וטרפס ברברי יואל פ' וישלח עמוד קצא) לפרש דלכאורה קשה הלא עולם הבא לפי מעשיו ואיך יתכן בזה חלוקה, ועוד שאין עולם הבא כדבר המצומצם ומוגבל שאין בו סיפוק לשניהם, ואדרבה יש לכל אחד ואחד די והותר. אך ביאור הענין על פי מה דפליגי (קידושין לט:) אי שכר מצוה בהאי עלמא איכא, ובהאי פלוגתא נחלקו עשו ויעקב באיזה עולם יקבלו שכר מצוה, יעקב נטל חלקו שיקבל שכר מצוה בעולם הבא, ועשו נטל השכר בעולם הזה, עכ"ד.

ולפי זה י"ל דרובא ביעקב אבינו שייך טענת מודעא דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מה שאין כן אומות העולם שבחרו לקבל שכר בעולם הזה הרי אם היה כופה החר עליהם לא היה שייך אצלם טענת מודעא, דאמרינן אנב אונסא וזווי גמר ומקנה, ועל כן לא כפה הקב"ה עליהם החר.

*

נעילת הג' השבועות

ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש"י לבית יעקב אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשים ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין כגידין, ובאור החיים הקדוש ביאר הכוונה בית יעקב אלו פשוטי עם, ובני ישראל היינו בני עליה. והקשה באור החיים הקדוש דלא מציינו בכתובים שני אמירות, אלא לשון אחד לכולם בדברי נועם המחיים את הנפש.

ב) במדרש ילקוט (במדבר רמז תרפ"ד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, שנאמר (במדבר א יח) ויתילדו על משפחותם לבית אבותם. ודקדוק המפרשים מה ענין יחוס לקבלת התורה, הלא בבית שכתר משה רבינו עם ישראל על קיום התורה והמצוות נאמר (דברים כט ט) מחוטב עצך עד שואב מימך.

ג) במס' פסחים (דף סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא. וצריך ביאור הא רב יוסף ענוותן היה, בדאיתא בגמרא (פסח מט:) אמר ליה רב יוסף לתנא לא תתני ענוה דאיכא אנא, והיאך אמר מעצמו אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא.

ד) במדרש (בר פ"ג ס"ח) מזהיבן זכו ישראל לברכת כהנים, רבי יהודה אמר מאברהם, שנאמר (בראשית טו ה) כה יהיה זרעך, רבנן אמרי ממתן תורה שנאמר (שמות י"ג א) כה תאמר לבית יעקב, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני ישראל, וצריך ביאור מה ענין ברכת כהנים לאברהם אבינו ומתן תורה.

ויתבאר על פי מה שכתב בתפארת שלמה (ספר תבא) על דברי הגמרא (ברכות ה.) רבי אמי ורבי אסי א"ג דהוי להו תליסר בי בנישתא בטבריא לא הוי מצלי אלא ביני עמודי היכי דהוי גרסי, דהנה הצדיקים העוסקים בתורה לשמה הם משמחים כל העולמות וממשיכים שפע רב בלימודם לעולם התחתון עולים ויורדים, ובאמת אין שיעור להיחודים והכוונות אשר הצדיקים עושים עם למודם, כי כל התורה שבע"פ המה מלאים ריזן דאורייתא וסודות נעלמים, רק לפי ראות העין הם מלוכשים בלבוש עולם הזה כמו שנים אוחזין בטלית וכדומה, והצדיקים משיגים את הכל ופועלים כל טוב בלימודם כמו בשעת התפלה. ועל דרך זה תקנו ברכת כהנים סמיכה לברכת התורה, כי הלימוד צריך להיות על דרך זה לברך את ישראל בכל הטוב. וזה שאמר דלא הוי מצלי אלא היכא דהוי גרסי, ר"ל בשעה שלמדו היו מתפללים בכוונה לטובת הדור להמשיך השפעות טובות לבני ישראל מעולמות העליונים, וזהו במקום רנה שם תהא תפלה, ר"ל שיהיה למודם בכוונת התפלה, עכ"ד.

ועל פי זה יש לומר מילתא בבאיור העובדא שספרו לנו אבותינו (הובא בתהלה למשה) כי פעם אחת חל יום הושענא רבה בראשון בשבת, ואמר ק"ז הישמח משה

ז"ע פלפול עצום במעודה שלישית בשב"ק מלפניו, והיה זה לפליאה בעיני כל, למה לא אמר דברי כבושין כדרכו בקודש, וכענין זה שמעתי על ק"ז מרן הדברי חיים מצאנז ז"ע, שפע"א בראש השנה קודם תקיעת שופר אמר פלפול בסוגיא דנתקל פושע הוא (בבא קמא כט.). והנה אף שאין אתנו יודע עד מה דררכי הצדיקים קדושי עליון, וכבר כתב בבני יששכר (תשרי מאמר ג דרוש ה) בסוד הדברים לומר איזה דרוש קודם תקיעת שופר, ע"ש בדב"ח"ק. אך לפי המבואר י"ל כי מאחר שהצדיקים על ידי תורתם הם משמחים כל העולמות, ועל ידי זה ממשיכים שפע רב לבני ישראל, בכך יתכן להיות שזאת היתה כוונתם באומרם פלפולי דאורייתא להשפיע שמחה בעולמות העליונים וכמאמרם (מגיד משרים פ' ויקהל) הקב"ה חדי בפלפולי דאורייתא, ויתעורר עת רצון למעלה להמשיך השפעות טובות לבני ישראל, ובאמירת פלפול פעלו ישועות ורפואות לבני ישראל כמו בשעת התפלה.

ובדרך זה יל"פ מה דאיתא בגמרא (בבא בתרא קטז.) דרש רב פנחס בר חמא, כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר (משלי טו יח) חמת מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. וכתב בנימוקי יוסף, מנהג זה בצרפת, כל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב התופס ישיבה שיברך אותו. ולפי דרכינו י"ל דלכך הלכו אצל הרב התופס ישיבה, כי על ידי כח תורתו הוא מעורר שמחה בעולמות העליונים, וממילא רב כחו להשפיע ישועות ורפואות וכל צרכי בני ישראל.

וזוה יל"פ מאמר המדרש (הובא בדמשק אליעזר) יברך ה' בתלמוד, דהנה ברכת כהנים סובלת הרבה פירושים, וכדאיתא במדרש רבה (פי"א ס"ה) יברך ה' בנכסים וישמרך בגופך. ולזה אמר המדרש יברך ה' בתלמוד, שתזכה לעסוק בתורה, ועל ידי עסק התורה יתעורר שמחה בעולמות עליונים, ובכך יושפע רב טוב לבית ישראל להיות יברך ה' בנכסים, שיזכו לעשירות ולפרנסה בריווח ובניקל, וישמרך בגופך, שיהיו בבריאות השלימות ושיתרפאו כל החולים, ויזכו בני ישראל לכל השפעות טובות בנשמיות וברוחניות.

ולזה ביזמא דעצרתא אמר רב יוסף עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים, היינו יום קבלת התורה אשר אז זכו בני ישראל לכת התורה המעורר שמחה בעולמות עליונים וממשיך שפע רב לבני ישראל וכל צרכיהם בנשמיות וברוחניות, כמה יוסף איכא בשוקא, שהיה צריך להסתובב בשוקי בראי ולהיות טרוד על המחיה ועל הכלכלה בטירדת הפרנסה, אבל מכח קבלת התורה נמשך השפעת פרנסה בריווח ובניקל על ידי עסק התורה, ועל כן אין מן הצורך להיות בשוקא בטירדת הפרנסה, וצוה לאחרים עבדו לי עגלא תלתא, כי על ידי עסק התורה זכה להשפעת הפרנסה.

ומעתה כשקרכו בני ישראל לפני הר סיני ורצה הקב"ה לתת להם התורה, הודיע חיבתו ומעלת התורה הקדושה וסגולתה, ולזה אמר כה תאמר לבית יעקב, רמז לפשוטי עם ופחותי ערך, להם תאמר בלשון רכה, הכוונה על דברים רכים וצרכי בני ישראל הפשוטים והקטנים, שדבר זה יכולים גם הפשוטי עם לפעול בכח התורה, כי בעת שקבלו בני ישראל התורה הגיע כל איש פשוט מישראל למדרגה שיוכל לפעול על ידי לימוד התורה צרכיו כמו על ידי עבודת התפלה, ואפילו הפשוטי עם בכחם להשפיע דברים רכים, ותגיד לבני ישראל, רמז לבני עליה, להם תאמר דברים קשים כגידין, היינו כי בעת ששורה תוקפא דדינא "א שווערע פראבלעם, א שווערע ענמת נפש וואס איז דא אין א אידישע שטוב", אז צריכים לפנות להבני עליה, אשר המה בכח תורתם שעוסקים בתורה לשמה יכולים להמתיק גם דברים קשים כגידין, ולגרום עת רצון למעלה בשמי מעל ויושפע לבני ישראל כל צרכיהם.

ויתכן שדבר זה מורשה לנו מאברהם אבינו שאמר (בראשית י"ח ה) ואקחה פת לחם וסעדו לכם אחר תעבורו, דהנה פ"ת בנימטריא תלמוד' (ליקוטי ש"ס להארי"ל

שבת יב:), ולחם רומז על תורה כרכתיב (משל ט ה) לכו לחמו בלחמי, וזה שאמר אברהם אבינו ואקחה פ'ת לח'ם, היינו עסק התורה גמרא ותוס', ועל ידי זה וסעדו לבכם אחר תעבורו, שזיכו לסעוד ל'ם ולהוושע בכל משאלותם, כי על ידי עסק התורה מעוררים שמחה בעולמות עליונים והוא במקום תפלה להשפיע צרכי בני ישראל כל מחסורם.

ובזה יתבאר המדרש שאמרו אומות העולם מה ראו אלו להתקרב יותר מן האומות, והוא ע"ד שביאר מרן דו"ז זלה"ה ברברי יואל (פ במדבר עמוד כח) דלשון קורבה מורה על קיבול התפלות ע"ד דכתיב (דברים ד ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראינו אליו, ובתרגום אונקלוס ארי מן עם רב די ליה אלהא דקריב ליה לקבלא צלותיה בעדן עקתיה כה' אלהנא בכל עידן דאנחנא מצילין קדמוהי, ע"ש. והיינו מפני מה זוכין בני ישראל לכה התפלה לפעול כל צרכיהם ומבוקשיהם, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי שטר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, דבני ישראל למדו דרך זה מאברהם אבינו שהורה להם דבר זה במאמר ואקחה פת לחם שעל ידי עסק התורה מעוררים שמחה בעולמות העליונים, ואם כן אינם צריכים דוקא לתפלה, כי בני ישראל יכולים לפעול מבקשיהם אפילו שלא בשעת התפלה על ידי לימוד התורה.

ובזה יתבאר המדרש מהיכן זכו ישראל לברכת כהנים, היינו לכל הברכות אשר מתברכים בני ישראל בברכת כהנים כמבואר במדרשי חז"ל, רבי יהודה אמר מאברהם, כי הוא מורשה לנו מאברהם אבינו שאמר ואקחה פ'ת לח'ם הוא עסק התורה ועל ידי זה יושפע כל מילי דמיטב, ורבנן אמרי ממתן תורה, כי בשעת קבלת התורה זכו בני ישראל לכה זה שיוכלו לפעול על ידי כה התורה כמו על ידי תפלה, ולהשפיע בזה רב טוב לבית ישראל.

ובצאתנו מן החג הקדוש הזה, עלינו לדעת ולזכור כי קבלנו כה גדול בשעת מתן תורה, אשר כל אחד מישראל בבואו בביהמ"ד ועוסק בתורה גורם שמחה בשמי מעל, ועל ידי זה נעשה עת רצון, ונשפע לבני ישראל רב טוב. וכבר אמרו (פסחים סח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שנתנה בו תורה, והיינו על דרך שאמרו חז"ל (ביצה כח:) לכם לכל צרכיכם, ברכה והצלחה ופרנסה בריוח, כי הכל הוא מכח התורה המעורר שמחה בעולמות עליונים, יעזור השי"ת שיושפע לנו מחג הקדוש הזה השפעות טובות, ואיתא במדרש (ילקוט יתרו רמז רעב) אמר הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה, יעזור השי"ת שבזכות קבלת התורה מחדש נזכה לברכת יברכך ה' בגופך יברכך ה' בעושר יברכך ה' בנכסים, ונושע בכל מילי דמיטב, בני חיי ומוזני רווחי, ימלא ה' כל משאלות לבינו לטובה, ונזכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

*

דברי ברכה אחר נעילת חג השבועות

לחיבת הקודש הנחננו אותו בלשון אידיש

מען געזעננט זיך יעצט פונעם יום טוב שבועות היי יאר תשס"ח, ס'זענען זיך צוזאמען געקומען א עדה אידן דא אין דעם הייליגן מקום אין ביהמ"ד דא, מען האט געליינט די עשרת הדברות, די אלע אידן דא האבן זיך מקבל געווען נעשה ונשמע, מיט א שמחה מיט א התרוממות און מיט א השתוקקות צו הקב"ה, מיט א קבלה אמיתית נעשה ונשמע, נעשה מיר וועלן מקיים זיין די מצות ה', און ונשמע,

מיר וועלן זען עוסק צו זיין בתורה, יעדער איד אשר עמדו רגליו על הר סיני אין אזא הייליגן יום טוב שבועות ווערט נתעורר דער אור וואס איז אראפגעקומען דעמאלטס אויפן בארג סיני, און יעדעס יאר ווערט דאס פריש מיט א פרישע התחדשות.

איז דאך באקאנט וואס דער זיידע ז"ל דער ישמח משה זאגט (בהקדמה לספרו) אין חסידות כבתחלתו, אוודאי אין אנהייב איז עם מיט א ברען, מען קען נישט זאגן ס'איז די ברען וואס איז געווען אויפן בארג סיני, אבער ס'איז א שטיקעלע התנוצצות א מעין דמעין, און יעדער איד האט א התחדשות א פרישע קבלה, א קבלה אמיתית, ס'איז א פרישע, א נייע זאך, אין חסידות כבתחלתו, דער ישמח משה זאגט אז מען דארף זען ממשוך צו זיין שפעטער ס'זאל א גאנץ יאר אויך זיין אזוי.

דער זיידע ז"ל אין עצי חיים זאגט, כה תאמר לבית יעקב, דאס וואס איז געווען ביי מתן תורה, זאל אזוי ווייטער אנגיין א גאנץ יאר. און מען קען צולייגן וואס רש"י זאגט כסדר הזה, וואס מיינט רש"י כסדר הזה. דער סדר, די התלהבות וואס אידן האבן געהאט, דאס וואס אידן האבן אזא גרויסע תשוקה, מען מיינט עם אמת'דיג, ס'קומט יום טוב שבועות, ס'איז נישט געבלאפט, ס'איז אמת, יעדער איד האט אזא פרישע התלהבות, דאס זאל זיין כסדר הזה, דאס זאל אנהאלטן א גאנץ יאר.

דער אייבערשטער האט געזאגט פאר משה רבינו (דברים ה כו) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם, יעצט ווען מען שטייט ביים בארג סיני, אוודאי איז דא אזא גרויסע התלהבות אזא גרויסע התרוממות מיט א תשוקה עוסק צו זיין בתורה, שובו לכם לאהליכם, מען גייט צו זיך אהיים, זאל יעדער זען צו האבן די זעלבע התלהבות די זעלבע התרוממות א גאנץ יאר, זען עוסק צו זיין בתורה, מען זאל לערנען, אנגעהויבן פון חדר קינדער גרעסערע קינדער, קלענערע בחורים און גרעסערע בחורים, יעדער איינער לפום דרגא דיליה, די זעלבע אינגעלייט וואס זיצן אין כולל, און די אינגעלייט וואס ארבעטן אויף פרנסה, בעלי בתים זקנים עם גערים, יעדער איינער, קיינער נישט אויסגעלאזט, אזוי ווי ביים בארג סיני איז יעדער געשטאנען ביים בארג סיני פון גרויס ביז קליין הקטנים עם הגדולים, די אלע זאלן זען אויף זיך מקבל צו זיין עול התורה, אנצוהאלטן א גאנץ יאר עוסק צו זיין בתורה, יעדער איינער לפום דרגא דיליה מיט א קביעות עתים לתורה, מיט א פעכטע קביעות.

די זעלבע דארף מען זען, כה תאמר לבית יעקב, האלטן די בית יעקב - די שטיבער - ערליך, הייליג ריין צניעות'דיג מיט קדושה און מיט טהרה, און אזוי זאל מען מגדל זיין די קינדער לתורה לחופה למעשים טובים, ביז דער אייבערשטער וועט העלפן מיר וועלן זוכה זיין אנטקעגן צו גיין דעם גואל צדק במהרה בימינו אמן.

*

ל'עיינ האהי"ח חי' שרה ב"ר אליהו הכהן הי"ד

נעקדי"ה ט"ו סיון שנת תשי"ד לפ"ק

ל'עיינ הרדהי"ח ר' חיים ב"ר מאיר זאב הכהן ע"ה

נפטר ט"ז סיון שנת תשמ"ה לפ"ק

נערך ונסדר פק"ק קרית יואל יצ"ו - על ידי

ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א